

На прощаване

Увод:

Поемата „На прощаване” от Христо Ботев е най-драматичната мържка изповед преди освобождението. В нея лирическият герой прави най-достойния житейски избор, като избира пътя на борбата пред безличното робско съществуване. Той се обръща към най-святото си същество – майката, за да сподели вълненията си от срещата със смъртта или свободата, които са единствените възможни изходи от пътя на борбата.

1. Лирически увод.

А) мотивите на бунтовникът да поеме пътя на борбата:

- омразата му към поробителите, които са го лишили от роден дом, близки и родина. Бунтовникът разчита и на майчината клетва за успеха на битката – „ Но кълни майко, проклинай”. Омразата му към националния поробител личи в двойните епитети – „турска, черна прокуда”

- родината и чужбината през погледа на бунтовника. Той не се чувства добре в чуждата земя, разкрита чрез метафората „тежка чужбина”. Ярките епитети „немили, клетки недраги” представят тежката участ на народните синове, които са превърнали България в смисъл на живота си. За него родината е сакрално пространство, разкрито чрез повторението на наречието „там” – „там дето аз съм пораснал...” Там е детството, близките, либето. Бунтовникът не може да понася издевателството над дома, показано чрез експресивния израз „турчин че бесней”. Словосъчетанието „бащино ми огнище” е синекдоха на родното

- За хъша свободата е най-важното човешко благо, свръх ценност, висш идеал. Затова я поставя по-високо от живота си и приема саможертвата като висша

форма на патриотизъм.

- Силно е възлението на юнака, предизвикано от въображаемия диалог с майката. Незавършените и възклицателни изречения, междуметията „ах”, обръщенията и повторенията на думата „майко”, която е ключова в поемата представят неговата тревога и най-вече омраза към робството, което прекъсва родовите връзки и разделя майката от синовете.

- Възлението нараства от факта, че трябва да премине през „тиха бяла Дунава”, която е не само географско понятие, а граница между робството и свободата. Епитетите „тиха, бяла” са символ на копнежа по свободата

2. Образи

Бунтовника – чрез автохарактеристика – „сърце, мъжко юнашко” се показва неговото безстрашие и свободолюбие. Инверсията „сърце мъжко” е израз на неговата духовна мощ и сила, а митологемата „юнашко” съдържа качествата на човешката му натура. Две основни чувства противоположни определят живота му

Майката – тя не е само жената, която го е родила, а е негова саратница в битката. Затова я определя като „майка юнашка”, която го е формирала като личност и го е възпитала на любов към свободата и ненавист към враговете. От нея търси пришка бунтовника по стар християнски обичай – „прости ма и веч прощавай!” Той намесва и религиозен мотив, който формира поведението му „на глас тичам народен срещу врагът си безверни”

Направил сам своя избор бунтовникът е непоколебим и твърд в решението си, независимо от изхода на борбата – „пък... каквото сабя покаже” Замълчаванията са често срещани в произведението и издават не само възлението на героя, а оставят читателя сам да гради представа за случващото се.

3. Картината на смъртта – тя предхожда картината на победата и е в по-голям обем,

защото е най – вероятния изход от битката. Бунтовникът подготвя майка си за страшната вест и желае тя да бъде посредник между него и братята му, които трябва да продължат борбата. Хъшът знае че много хора няма да оценят подвига му и ще кажат „нехрани майка излезе”. Той е убеден, че майката с достойнство ще посрещне незаслужените упреци от страна на малодушните и ще покаже истинския му образ пред братята му. Неговият завет – „кажи им майка, да помнят” звучи като клетва. За да се съхрани спомена за човека, който „не трая, пред турчин глава да скланя”. Горд, непоколебим, решителен, бунтовникът представя юнашката смърт чрез космически измерения – от небето до земята”. Цветовите опозиции – „бяло ми месо”, „черни ми кърви” представят ужаса на робството и копнежа по свободата. Юнаците умират горе по скалите, на високото, защото не приемат безличното съществуване на хората от ниското. Неговото желание „дето срещна душманин, с куршум да го поздравя” носи омразата му към тиранията и любовта към свободата. Знаците на битката – „пушката, сабята, куршума” действат емоционално върху читателя и засилват трагизма на ситуацията.

Оптимизъм в картината на смъртта внасят инверсиите – „песен юнашка” и „хоро весело”. Песента на юнака съхранява спомена за героизма му и носи безсмъртие за подвига му. Дори безмълвието на майката е красноречиво и нейните сълзи ще накарат братята му да поемат по неговите стъпки. Бунтовникът е убеден’ че даже да загине идеалът му ще бъде осъществен от неговите братя – съмишленици. Той им завещава най-силните човешки чувства – „силно да любят и мразат”, защото е убеден че тези чувства движат света към по-добро

4. Картината на победата.

Показана е в по-малък обем и след картината на смъртта, защото осъществяването на идеала – свободата е по трудно осъществимо дело, копнеж, който живее в мечтите на бореца за свобода. Авторът използва многообразие от цветове, изброявания, възклицателни изречения, за да покаже голямото си вълнение от победния ден. Повторението „жив и здрав”, митологемата „юнаци” и знаците на победата „байрак, иглянки пушки, левове златни” представят силната емоция и на войниците и на народа. Засилената глаголеност „берете”, „късайте” и други носи динамиката на радостното събитие. И в този най-щастлив дее, бунтовникът не забравя майката и либето – най близките му същества. Той не е само смел воин, но романтик, мечтател, идеалист, носещ сърце, изпълнено с любов към родината и към майката и към либето. Визията на бунтовника за победата е свързана с трогателния жест на майка му – „ела ме майко прегърни и в красно чело целуни”. Целувката по челото на героя е израз на народната принадлежност към бореца за свобода, посветил себе си на освобождението.

